

queologia, prou abundosos, nasqué el desig de formar, a força d'anys, una col·lecció important amb la base d'alguns retaules que tingué la sort d'adquirir. Llegà a Terrassa sa casa pairal amb els llibres i el museu perquè fossin públics i gratuïts i condicionant el funcionament del patronat que en tindria cura. Bon exemple de patrici després d'una vida dedicada a l'estudi. — J. M. T.

Cèsar August Torras

L'activitat formidable d'En C. A. Torras va desplegar-se en tres direccions: a) en el Centre Excursionista de Catalunya; b) en la publicació de les notables *Guies del Pireneu Català*; c) en l'estudi de les comarques naturals de Catalunya, la major part de les quals varen publicar-se pòstumament. L'examinarem, doncs, sota aquests tres aspectes diferents que es compenetren, però, mútuament.

Primer de tot, s'ha de dir que en totes tres direccions s'observen dues grans qualitats sobresortints: el seu caràcter emprenedor comunicava nova ardència als qui l'escoltaven o eren obligats de secundar-lo; era un gran i ferm excursionista que havia trescat personalment els centenars d'itineraris de què consta el conjunt de les seves guies. Des dels inicis de l'Associació Catalana d'Excursions Científiques (1876). En Torras figura entre els capdavanters de l'excursionisme. Ell va trobar el C. E. de C. veritablement penjat en aquell modest piset dels capitells romans; en dotze anys d'ésser-ne president, constantment reelegit (1903-1915), ajudat per bons companys de junta, decidits com ell, va operar el miracle d'infondre nova vida al Centre, reformant el local social, i essent premiat amb un augment considerable d'associats. Va fruit en vida del major respecte i dels més merescuts homenatges. La seva mort, ocorreguda el 22 de juny del 1923, va ésser un dia de dol per al C. E. de C., i com a bona memòria, era aixecat un refugi al Cadí que duu el nom d'En Torras: d'altra banda era compensació d'haver estat ell el principal impulsor del xalet-refugi d'Ull de Ter.

Va publicar amb singular constància, les seves notables guies-itineraris, sota l'epígraf ben trobat de *Pireneu Català*. La seva primera idea va ésser compondre únicament una guia de l'excursionista a Camprodon, on havia fet estol i estada estiuenca: aquesta primera guia va donar la pauta del que seria un dia l'obra total. Va redactar-la tal com convenia per incitar els excursionistes a conèixer el Pireneu nostre: va imaginar-la viva, il·lustrada, plena de dades precises, saturada d'idees, tot descrivint les belleses naturals amb un deix enyoradís del passat els monuments, les viles i pobles i llocs, els hostals i fondes. Els gravats que acompanyen abundantment el text són de caràcter artístic, pintoresc o monumental quan hi ha ocasió. En la introducció que comença la sèrie, expressa el desig que els que utilitzin aquests itineraris «es trobin posseïts dels propis goigs i plaers, d'iguals emocions saludables i enlairadores que jo hi he experimentat seguidament al recórrer-los, i que les ditxoses hores que hi passeu, lluny del brogit dels grans centres de ciutat us sien profitoses, tant per a l'enaltiment de l'esperit com per a reforç sanitos del cos, fent-vos oblidar les a voltes amargues realitats de la vida; que les misterioses valls i serres pirenenques us infondeixin, al separ-vos-en, un viu anhel de reveure-les, fent que el dolç deix enyoradís que mou a apropar-se als objectes volguts us inciti a experimentar sovint les inexplicables sensacions que es gaudeixen en el deliciós estar de les muntanyes».

L'edició de la guia-itinerari de l'excursionista a Camprodon (1902) fou seguida d'una altra guia repartida en quatre volums: I, *Comarca de Camprodon*; II, *Vall de Ribes, Valls de Llerca* (Garrotxa); III, *Vallespir. Muntanyes del Canigó. Conflent*; IV, *Valls altes del Segre* (Cerdanya). *Ripollès, Alt Llobregat i vessants superiors de l'esquerra del Fluvià*. Més endavant va tenir la idea de completar tot el *Pireneu Català* amb noves guies representatives de comarca; per això donà a l'estampa: V, *El Bergadà, valls altes del Llobregat* (1905); VI, *Comarca d'Olot, valls superiors del Fluvià* (1910), i VII, *El Cardoner* (1922). Afegim que durant el llarg espai de temps que va de la publicació dels volums VI al VII no va restar inactiu, sinó que va refer i ampliar els quatre primers. En 1914, *La Vall de Ribes i altes valls del Fresser*; en 1918, la de la *Comarca de Camprodon*; el mateix any, la de *La Garrotxa*; en 1919, *Vallespir, Conflent, Canigó i Alberes*; en 1921, *El Ripollès*. Com es veu, el pla primer apareix modificat com a matèria tractada. Li mancava republicar, refrescant-la, *La Cerdanya*, que, segons referències, deixà En Torras quasi enllestida i que ignorem que hagi vist per ara la llum pública. A cada nova edició completava els itineraris, i, malgrat l'edat, feia llestament les excursions que li calien. Com que havia nascut el 5 de juliol de 1852, li mancava poc, en morir, per a complir setanta-un anys. I pensar que havia debutat en excursionisme als vint-i-dos!

En tota la seva vida no gaires han trescat les muntanyes tant com En Torras; la natura, però, li havia estat pròdiga per a fer d'ell un complet excursionista; alt, fornit i àgil. El seu estil excursionista és una barreja de decisió i d'abundància.

Una altra obra seva té, per al qui sotascriu, importància veritable: l'estudi i determinació de les comarques naturals de Catalunya, malpartides en províncies i partits judicials. (Els bisbats i les vegueries, en canvi, responien a classificacions que es perden en l'antiguitat de la població del nostre territori.) En Torras, va publicar l'estudi d'una quinzena, entre les editades en vida i les pòstumes, la major part acompanyades d'un mapa. Les descripcions són prou precises i resulten una gran contribució a un estudi que un dia o altre haurà d'ésser de gran utilitat. Des de molt temps el Centre havia fet crides demanant col·laboradors per a fixar les comarques naturals. En Torras, amb el seu treball personal i la seva fina observació, va donar un pas de gegant per a aquesta desitjada fixació.

La seva vida activa i fructosa, i les obres que deixa el fan ben mereixedor de la bona memòria que tots els aimants de la muntanya li servem. — J. M. T.

El Canonge Barraquer

Nat a Barcelona, d'un il·lustre llinatge català, el 5 desembre 1839, el Dr. Gaietà Barraquer i Roviralta fou llargs anys professor d'història eclesiàstica en el Seminari Conciliar de la nostra ciutat. Apart d'altres escrits de caràcter històric la seva gran Obra és la història de les cases religioses de Catalunya. Nat a poca distància de l'any 1835, tota la seva vida el preocupà la sort d'aquelles cases, llur destrucció, dispersió de les comunitats i vicissituds subsegüents. En 1880 començà a treballar en aquesta magna empresa no sols amb interès d'historiador, sinó també amb una finalitat palesament apologètica. Fruit de la seva diligència i tenacitat, francament exposades en el pròleg de tota l'obra, pogué veure el seu projecte realitzat en sis grossos volums distribuïts en dos llibres, que no són sinó part de la mateixa obra: *Las Casas de Religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX* (Barcelona, 1906, 2 vols.), part essencialment descriptiva, i *Los Religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX* (Barcelona, 1915-1918, 4 vols.), que ho és narrativa. Hom podrà trobar defectes en aquests llibres escrits amb estil difús, poc concentrat, àdhuc hi haurà qui no estigui conforme amb totes les idees de l'autor, però tothom ha de convenir en la llur utilitat. Moltes notícies de cases religioses petites o poc conegudes, que en lloc més podríem trobar descrites i estudiades; les il·lustracions, en general, molt ben reeixides; el gran recull de dades, d'inscripcions etc. que s'hi contenen en fan una obra que cal sovint consultar. El Dr. Barraquer treballà ardidament per la conservació de moltes riqueses artístiques, malmeses per la crema dels convents i per l'abandó successiu; contribuí amb el seu entusiasme a la restauració de Sant Cugat del Vallès. Moria octogenari a Barcelona, el darrer dia de l'any 1922. — R. D'A.-M.

Oleguer Miró i Borràs

Entre els erudits forans qui han vingut treballant continuadament sense defallença, no sols en les tasques d'investigació i divulgació de punts interessants de la història local, sinó també en tota mena d'activitats impulsores de la cultura comarcal segons la varietat dels seus aspectes, una de les personalitats remarcables ha estat el metge manresà Sr. Oleguer Miró, qui, després d'una vida exemplar, morí a la seva ciutat natal el dia 3 d'abril de 1926. Fou un dels fundadors del Centre Excursionista de la Comarca de Bages i dirigí durant un seguit d'anys el seu *Butlletí*, en el qual té publicat, entre altres, els següents estudis: *Calendari folk-lòric de la comarca*; *Salari dels antics metges de Manresa*; *El receptari de Manresa i la mort de l'infant En Jaume, comte de Bages i d'Urgell* (germà de Pere el Cerimoniós); *Les Creus processonals dels voltants de Manresa*. Havia publicat també les següents monografies i opuscles: *La Misteriosa Llum* (Barcelona, 1882); *Manresa y Sant Ignasi* (Manresa, 1883); *Receptari de Manresa: segle XIV* (Manresa, 1900); *Aforística mèdica popular catalana confrontada ab la de altres llengües* (Manresa, 1900); *Biografia y bibliografia del Dr. Piguillem, metge de Puigcerdà, introductor y apóstol de la vacuna a Espanya* (Girona, 1917); *Iconografia de la Santíssima Trinitat* (*Butlletí del Centre Excursionista*